

формування опису цифрових колекцій, особливості індексування колекцій як цілісного інформаційного ресурсу, їх анотування.

Для створення колекцій у бібліотеках варто розробити програму лекцій "Формування та використання цифрових колекцій", до якої слід внести такі теми: "Особливості формування метаданих цифрових колекцій"; "Елементи метаданих цифрових колекцій. Модель опису цифрових

колекцій у форматі MARC 21" чи інших форматах та "Індексування та анотування колекцій. Створення авторитетних записів". Лекції можна розмістити у відкритому доступі у форматі відеолекцій на порталі НБУВ чи НБУ ім. Ярослава Мудрого. Ці матеріали можуть стати корисними для працівників інформаційно-бібліотечних установ та організацій, які опікуються збереженням культурної спадщини у цифровій формі.

Natalia Senchenko,

PhD of Historical Sciences,

Leading Researcher of the Research Department of History and Archaeology,

National Preserve "Kyiv-Pechersk Lavra"

Scientific and methodological approaches to the creation of electronic library content

The article analyzes the principles of designing and forming digital collections of electronic libraries.

Basic principles such as integration, strategic planning, quality assurance of digital content and its scientific and methodological support are considered.

The need to create an expert council and working groups to determine the profile of electronic libraries and form the content of repositories is substantiated.

The need to create an integrated electronic catalog of the cultural heritage of libraries, archives and museums to provide readers with information about the availability of archival documents and museum objects in library funds is emphasized. The main principles of its creation and functioning are given: use of a single data presentation format, use of a single method of description and indexing, use of single authoritative files to ensure control of access points; providing a single search interface.

It was concluded that based on the results of theoretical research and practical activities of libraries in the field of digital collection formation, it is advisable to prepare a scientific and practical guide "Formation of digital collections", as well as to develop a program of lectures "Formation and use of digital collections."

Keywords: *electronic libraries; digital collections; depositary; metadata; strategic planning; collection quality*

Надійшла до редакції 15 березня 2024 року

УДК 027.54НБУВ:021.1](477)"364"(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2024.3(332).23-29

Оксана Клименко,

кандидатка історичних наук, доцентка,

завідувачка відділу наукових видань НБУВ,

e-mail: klimenko_oz@ukr.net

<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57457369900>

ResearcherID GPF-5449-2022

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4821-8503>

Олена Сокур,

кандидатка наук із соціальних комунікацій,

завідувачка відділу науково-методичної роботи НБУВ,

e-mail: sokurolo@ukr.net

<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57457558800>

ResearcherID GON-5837-2022

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9861-3283>

Функції науково-методичної діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

У статті обґрунтовано базові функції науково-методичної діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в сучасних умовах.

Аргументовано що в реаліях воєнного стану науково-методична діяльність відділу науково-методичної роботи Інституту бібліотекознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, спрямована на оптимізацію роботи головного науково-інформаційного комплексу держави, а також бібліотек наукових установ Національної академії наук України, реалізується на загальнодержавному рівні задля ефективного

розвитку української бібліотечно-інформаційної сфери та успішної інтеграції надбань національної науки, освіти та культури у світовий інформаційний простір.

Наголошено, що науково-методична робота є невіддільним складником наукової діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та має визначальний вплив на науково-методичне забезпечення її розвиток бібліотек наукових установ НАН України.

Підсумовано, що науково-комунікаційна модель науково-методичної діяльності дає змогу результативно реалізовувати такі сутнісні функції, як інноваційна, науково-аналітична, науково-дослідна, науково-інформаційна, науково-освітня, науково-консультаційна, науково-комунікаційна, управлінська та науково-моніторингова.

Ключові слова: науково-методична діяльність; функції науково-методичної діяльності; цифрова доба; цифровізація; Національна академія наук України; Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського; підвищення кваліфікації

Постановка проблеми. Цифровізація майже всіх сфер життя й діяльності суспільства спонукає до підвищення фахового рівня працівників наукових бібліотек України, динамічний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій інтенсифікує організацію навчання впродовж життя у зручний час, а виклики російсько-української війни зумовили опанування нових компетенцій для ефективного здійснення покладених на бібліотекарів функцій. Готовність "до виконання професійних обов'язків на високому технологічному рівні та вирішення завдань, актуальних для кожного конкретного етапу розвитку суспільства" [5, с. 38] у цифрову добу є пріоритетом у науково-методичній роботі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ) як головного науково-інформаційного комплексу держави.

Аналіз досліджень і публікацій засвідчив, що базові засади дослідження методичної роботи було закладено ще від часу започаткування Всенародної бібліотеки України (нині — НБУВ) такими відомими діячами української бібліотечної справи 1920—1930-х рр., як Д. Балака, Ю. Діяківський, В. Дубровський, В. Іваницький, З. Ільницька, О. Карпінська, В. Козловський, Н. Пискорська, О. Полулях, С. Постернак, М. Сагарда [2, с. 267].

На Першій конференції наукових бібліотек УСРР (28—31 грудня 1925 р., Київ) у доповіді "Організація мережі наукових бібліотек УСРР та найближчі завдання в їхній роботі" В. Дубровський констатував: "...щоб відшукати нормальні підвалини мережі наукових бібліотек, щоб усталити принципи системи їх, треба виходити, безумовно, з тих завдань, що ми ставимо кожній науковій бібліотеці" [3, с. 12]. Поміж основних завдань науковець виокремив такі: 1) наукові бібліотеки як книгосховища державного значення "повинні провадити... науково-дослідчу роботу в галузі бібліотекознавства та книгознавства"; 2) "їхнім обов'язком повинна бути бібліографія "Ukrainica"... та бібліографія того окремого економічно-культурного району, який об-

слуговує бібліотека"; 3) "підготовка наукових бібліотекарів є справа самих наукових бібліотек. Це є їхня третя основна функція" [3, с. 12—13].

У другій половині 1940-х рр. "з метою покращення роботи бібліотек науково-дослідних установ АН УРСР і організованого розв'язання спільних для всіх бібліотек питань, за постановою Президії АН УРСР при центральній Бібліотеці АН УРСР утворюється керівництво мережею бібліотек системи АН УРСР" [7, с. 38]. Отже, було продовжено методичний супровід мережі бібліотек наукових установ Академії наук УРСР (нині — Національна академія наук України) та дослідження цього питання, зокрема А. Гімельфарбом, Ю. Меженком, Г. Плеським, Я. Прайсманою, Д. Тацькою та ін., адже "умови роботи наукових бібліотек вимагають постійного піклування про підвищення теоретичного й фахового рівня бібліотечних робітників та організації чіткої системи навчання" [8, с. 47]. А. Гімельфарб наголошував, що "питання підготовки і виховання бібліотечних кадрів... набуває тепер вирішального значення і потребує найсерйознішої уваги" [1, с. 32].

Серед сучасних науковців, які висвітлюють напрями, аспекти та форми науково-методичної діяльності (НМД) провідного науково-інформаційного центру держави, варто виокремити О. Клименко, Т. Кулаковську, А. Свободу, Н. Смаглову, О. Сокур, Г. Солоіденко (зокрема, ґрунтовні напрацювання з історії становлення академічної мережі належать А. Свободі, Н. Смагловій та Г. Солоіденко [9—11]). О. Клименко й О. Сокур акцентували на тому, що в умовах соціальних викликів, як-от карантинні обмеження через COVID-19 та російсько-українська війна, пріоритетом НМД НБУВ стало впровадження принципово нової системи підвищення кваліфікації бібліотекарів [5]. Т. Кулаковська довела, що НМД як невіддільний складник наукової роботи НБУВ має визначальний вплив на науково-методичне забезпечення та розвиток бібліотек наукових установ (НУ) Національної академії наук України (НАН України) [6]. А. Свобода обґрунтувала, що

типотвірною функцією національної бібліотеки є її методична робота, розкрила зміст та основні вектори науково-методичної діяльності бібліотечної установи загальнодержавного значення [10]. Н. Смаглова аргументувала, що саме НМД у сучасних умовах стає визначальним чинником розвитку бібліотечно-інформаційних ресурсів України [12]. О. Сокур висвітлила актуальні тенденції науково-методичної діяльності НБУВ як головного координатора мережі бібліотек наукових установ НАН України [13]. Г. Солоїденко розкрила значення науково-методичної діяльності НБУВ для становлення та розвитку мережі бібліотек наукових установ НАН України [15].

Реалії воєнного стану спонукають до подальшого переосмислення наявних напрацювань українських бібліотекознавців щодо змісту та функціонально-організаційного навантаження НМД, виокремлення сутнісних функцій науково-методичної діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, враховуючи основні тенденції розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України.

Мета статті — обґрунтування базових функцій науково-методичної діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в умовах російсько-української війни.

Методологічну основу статті становили методи аналізу й синтезу, системний і структурно-функціональний. Використано принципи об'єктивності, обґрунтованості, єдності й взаємозв'язку із сучасними умовами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи сутність поняття "функція" (лат. *functio* — виконання, звершення) у трактуванні "обов'язок", "завдання", під функціями науково-методичної діяльності НБУВ у сучасних умовах розуміємо комплекс завдань, які найбільша бібліотека держави вирішує у цьому напрямі.

Серед пріоритетних завдань, регламентованих у "Стратегії розвитку Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського на 2022—2025 рр.", визначено такі: "Зосередження науково-освітньої діяльності на розвитку системи підвищення кваліфікації та інтелектуальний розвиток бібліотечних кадрів, освоєння фахівцями інноваційних бібліотечно-інформаційних технологій. <...> Сприяння оновленню архітектури інтегрованої мережі бібліотек наукових установ НАН України, формуванню цілісного комплексу бібліотечно-інформаційних ресурсів; збереженню фондів, оптимізації використання документів, посиленню координації та корпоративної співпраці;

забезпеченню професійного розвитку працівників бібліотечної мережі установ НАН України. <...> Забезпечення методичного керівництва архівами наукових установ НАН України" [16, с. 5—6].

Відділ науково-методичної роботи (ВНМР) (функціонує у структурі Інституту бібліотекознавства від 2021 р.) розв'язує завдання науково-методичної діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, що передбачають методичне забезпечення організації роботи НБУВ і координацію роботи бібліотек НУ НАН України через *управлінську функцію* (тобто об'єктами НМД НБУВ, що базується на системній інтегральній професійній взаємодії, є бібліотечні працівники, відділи НБУВ та бібліотеки НУ НАН України). Саме бібліотеки НУ НАН України, з одного боку, є фундаментом інформаційного забезпечення наукових досліджень, а з іншого — сховищами документальної пам'яті науки та культури.

Успішним результатом НМД НБУВ щодо поширення відомостей про фонди бібліотек і видання НУ НАН України є інформаційний ресурс "Каталоги бібліотек установ Національної академії наук України", який започаткований на сайті НБУВ та функціонально підтримується фахівцями найбільшої бібліотеки країни. Електронний ресурс є прикладом оптимальної реалізації *інноваційної функції*, спрямованої, зокрема, на втілення корпоративних проєктів.

Повністю поділяємо думку Т. Кулаковської, що науково-методична діяльність спрямована на методичний супровід усіх бібліотечних процесів через відповідні рішення та рекомендації, котрі базуються на таких функціях: "науково-дослідна, аналітико-синтетична, експериментальна, інноваційна, технологічна, управлінська, впроваджувальна, інформаційна, педагогічна" [6, с. 46].

Модель НМД, яку успішно реалізовує ВНМР, класифікуємо як *науково-комунікаційну*. Вона також передбачає науково-інформаційний супровід фундаментальних і прикладних досліджень НАН України та популяризацію результатів досліджень вітчизняних учених у консолідованому науково-культурно-освітньому просторі. В умовах російсько-української війни можемо говорити про репозиціонування науково-методичної діяльності НБУВ, що передбачає комплекс "функціональних трансформацій, спрямованих на структурно-іміджеві сфери книгозбірні при набутті нових якостей, компетенцій та знань бібліотечними працівниками зі збереженням мети і сутності науково-методичної роботи" [13, с. 101].

Отже, науково-методична діяльність НБУВ у сучасних умовах результативно реалізовує такі функції:

— *науково-аналітична* (аналіз річних звітів про роботу бібліотек НУ НАН України, що узгальнено на сторінках щорічного інформаційно-аналітичного огляду "Робота бібліотек наукових установ Національної академії наук України у ... році". Збірник засновано 1995 р., на поточний період вийшло 28 випусків);

— *науково-дослідна* (як окремий науковий структурний підрозділ Інституту бібліотекознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського ВНМР є виконавцем окремого розділу науково-дослідної роботи Інституту на 2023—2025 рр. "Теоретичні та прикладні аспекти організації діяльності бібліотечно-інформаційного комплексу в сучасних умовах");

— *науково-інформаційна* (для прикладу, 2020 р. у Viber було створено окрему групу для бібліотекарів академічної мережі, в якій регулярно здійснюється інформування щодо досягнень в українській та закордонній бібліотечній науці та практиці);

— *науково-консультаційна* (надання консультацій окремим працівникам НБУВ, бібліотекарям НАН України, підготовка експертних висновків для інших організацій та установ з усієї України; на сайті НБУВ від 2010 р. функціонує сторінка "Запитай бібліотекаря"; у кожному випуску збірника "Робота бібліотек наукових установ Національної академії наук України у ... році" обов'язковим є окремий розділ "Консультації" тощо);

— *науково-комунікаційна* (працівники відділу активно репрезентують результати своїх досліджень на наукових конференціях різного рівня, є співавторами монографій тощо);

— *науково-освітня* (упровадження дієвої системи підвищення кваліфікації бібліотекарів НБУВ і НУ НАН України через організацію та проведення заходів із підвищення кваліфікації бібліотечних працівників);

— *науково-моніторингова* (ВНМР здійснює вивчення різноманітних аспектів функціонування бібліотек мережі, проводить анкетування та опитування бібліотекарів НУ НАН України тощо).

Мета науково-методичної роботи, яку провадить ВНМР, полягає, зокрема, і у сприянні бібліотекам наукових установ НАН України в розкритті їхнього інформаційного потенціалу, але така діяльність потребує інтегративної самоосвіти бібліотекарів, підвищення рівня фахової майстерності, "мотивування до постійного особистісного самовдосконалення" [13, с. 101].

Отже, організація заходів із підвищення кваліфікації бібліотечних працівників НБУВ і мережі наукових бібліотек є чільним напрямом НМД ВНМР в умовах воєнного стану [5].

Повномасштабне вторгнення російських військ спонукало до перенесення роботи НБУВ в електронне середовище. Упродовж 2022—2023 рр. було проведено сім науково-методичних заходів (2022 р. — 3, 2023 рр. — 4). Онлайн-форма зустрічей уможливила участь у семінарах, організованих ВНМР, фахівців різних систем і відомств із різних куточків країни, результатом чого стало налагодження плідної професійної комунікації між бібліотечними закладами України. Інакше кажучи, розширення продуктивної "взаємодії різних інституцій, у межах котрої бібліотечний професіоналізм як ознака професійної діяльності набуває системного характеру" [5, с. 38], є фундаментальним чинником прогресивного розвитку вітчизняної бібліотечно-інформаційної сфери, а інтегральна науково-методична робота — надійним базисом оптимальної реалізації всіх напрямів діяльності бібліотеки.

Для прикладу, учасники тематичного семінару "Наукометрія у практиці наукових бібліотек" (12 грудня 2023 р.), окрім книгозбірень НУ НАН України, представляли:

— *національні* (Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, Національна наукова медична бібліотека України, Національна історична бібліотека України, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека, Одеська національна наукова бібліотека);

— *державні* (Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка, Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В. Г. Заболотного, Державна науково-технічна бібліотека України);

— *закладів вищої освіти* (Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Наукова бібліотека Ужгородського національного університету, Науково-технічна бібліотека Українського державного університету науки і технологій, Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка, Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету).

Одним із запрошених спікерів заходу була завідувачка сектору інформаційно-аналітичної роботи інформаційно-бібліографічного відділу Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету О. Куц (тема доповіді — "Наукометричний та аналітичний супровід публікаційної діяльності університету в роботі

наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету") [14].

Широке представництво бібліотечної спільноти свідчить про актуальність обраних тем для заходів із підвищення кваліфікації бібліотечних працівників, тривале активне обговорення виступів — про зацікавленість учасників у такому форматі спілкування; запрошення доповідачів, які репрезентують наукові бібліотеки інших відомств, — про потребу у висвітленні корисного досвіду та оприлюдненні інноваційних форм роботи.

Анонс семінару (з програмою заходу) і стислий звіт (зі світлинами та прикріпленими презентаціями доповідей) розміщено на офіційному вебпорталі НБУВ (розділи "Анонси" та "Події") і на офіційній сторінці бібліотеки у Facebook. Деталізований звіт про перебіг зустрічей оприлюднено на шпальтах науково-теоретичного журналу "Бібліотечний вісник" (рубрика "Хроніка наукових подій").

Використання доступних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій (надсилання запрошень через адресне розсилання на електронну скриньку, повідомлення телефоном, оголошення на вебпорталі, сторінках у соціальних мережах, звістки через Viber і Telegram) в інформуванні про заплановані заходи ВНМР НБУВ сприяють популяризації апробованого досвіду вітчизняної бібліотечної практики на всеукраїнському рівні та охопленню широкого кола зацікавлених осіб у в умовах війни. Тобто, успішно реалізується нова концепція науково-

методичної діяльності "як відкритого методичного інформаційного простору" [4, с. 20].

Висновки. У реаліях воєнного стану науково-методична діяльність відділу науково-методичної роботи Інституту бібліотекознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського спрямована на оптимізацію діяльності головного науково-інформаційного комплексу держави, удосконалення роботи бібліотек наукових установ Національної академії наук України, реалізується на загальнодержавному рівні задля ефективного розвитку вітчизняної бібліотечно-інформаційної сфери та успішної інтеграції надбань національної науки, освіти й культури у світовий інформаційний простір. Науково-методична робота є невіддільним складником наукової діяльності НБУВ.

Розроблена науково-комунікаційна модель НМД в умовах воєнного стану дає змогу результативно реалізовувати такі сутнісні функції, як інноваційна, науково-аналітична, науководослідна, науково-інформаційна, науково-освітня, науково-консультаційна, науково-комунікаційна, управлінська та науково-моніторингова.

Перспективним, на наше переконання, є розгортання теоретичних бібліотекознавчих досліджень, які передбачають актуальний термінологічний аналіз сутності та змісту понять "підвищення кваліфікації бібліотекарів" і "науково-методична діяльність наукової бібліотеки", виокремлення оптимальних ознак та обґрунтування базових характеристик НМД, аналіз дієвої моделі науково-методичної роботи та її продуктивних складників.

Список бібліографічних посилань

1. Гімelfарб А. М. До питання про підготовку наукових кадрів Бібліотеки АН УРСР. *Журнал бібліотеки Академії наук УРСР*. 1947. № 1 (3). С. 32—37.
2. Дубровіна Л. А., Онищенко О. С. Історія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 1918—1941 / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 1998. 336 с.
3. Дубровський В. В. Організація мережі наукових бібліотек УСРР та найближчі завдання в їхній роботі. *Бібліотечний збірник*. 1926. Ч. 1. Праці Першої конференції наукових бібліотек УСРР. С. 10—16.
4. Загуменна В. В., Кузьменко О. І., Дейч Д. М. Науково-методична діяльність як важлива складова розвитку сучасної бібліотеки. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2020. № 2. С. 20—27.
5. Клименко О., Сокур О. Підвищення кваліфікації бібліотекарів як пріоритетний напрям науково-методичної роботи у НБУВ в умовах суспільних потрясінь. *Вісник Книжкової палати*. 2023. № 9. С. 37—43. doi: 10.36273/2076-9555.2023.9(326).
6. Кулаковська Т. Науково-інформаційна діяльність у науково-дослідних установах НАН України (2002 р.). *Бібліотечний вісник*. 2003. № 3. С. 45—50.
7. Плеський Г. М. Про керівництво бібліотеками наукових установ АН УРСР. *Журнал бібліотеки Академії наук УРСР*. 1946. № 1. С. 38—40.
8. Прайсман Я. Н. До питання про підготовку бібліотечних кадрів. *Журнал бібліотеки Академії наук УРСР*. 1946. № 2. С. 47—55.
9. Свобода А. А., Смаглова Н. І. Бібліотечна мережа НАН України: історія, сучасний стан. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2006. Вип. 15. Бібліотеки Національної академії наук України: історія і сучасність. С. 64—76.
10. Свобода А. А. Методична діяльність як типологічна функція національної бібліотеки (перспективи її розвитку в НБУВ). *Бібліотечний вісник*. 1998. № 2. С. 6—9.

11. Свобода А. А., Смаглова Н. І., Солоїденко Г. І. Становлення мережі бібліотек наукових установ. *Бібліотечний вісник*. 1993. № 5—6. С. 14—18.
12. Смаглова Н. Науково-методична діяльність бібліотек як фактор розвитку бібліотечно-інформаційних ресурсів України. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2001. Вип. 7. С. 160—167.
13. Сокур О. Науково-методична робота бібліотечно-інформаційного комплексу в умовах цифровізації. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Від управління ресурсами — до управління знаннями* : матеріали Міжнар. наук. конф. (5—7 жовт. 2021 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України, Рада дир. наук. б-к та інформ. центрів акад. наук — членів МААН; відп. за вип. М. В. Іванова. Київ, 2021. С. 100—102.
14. Сокур О. Наукометрія у діяльності українських наукових бібліотек. *Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського* : офіц. вебпортал. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/6348>.
15. Солоїденко Г. Научно-методическая деятельность НБУВ и её влияние на развитие сети библиотек научно-исследовательских учреждений НАН Украины. *Информационное обеспечение науки: новые технологии* : сб. науч. тр. / Каленов Н. Е. (ред.). Москва : Научный Мир, 2009. С. 27—41.
16. Стратегія розвитку Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського на 2022—2025 рр. *Бібліотечний вісник*. 2023. № 2. С. 3—6.

Oksana Klymenko,

*PhD of Historical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Science Publications
of the Vernadsky National Library of Ukraine*

Olena Sokur,

*PhD of Social Communications,
Head of the Department of Scientific and Methodical Affairs
of the Vernadsky National Library of Ukraine*

Functions of the scientific and methodological activities of the Vernadsky National Library of Ukraine

The article substantiates the basic functions of the scientific and methodical activity of the Vernadsky National Library of Ukraine in modern conditions.

It is argued that in the realities of wartime, the scientific-methodical activity of the Department of Scientific-Methodical Work of the Institute of Library Science of the Vernadsky National Library of Ukraine is aimed at optimizing the activities of the main scientific and information complex of the state, improving the work of the libraries of scientific institutions of the National Academy of Sciences of Ukraine, and is implemented at the national level levels for the effective development of the Ukrainian library and information sphere and the successful integration of the assets of national science, education and culture into the global information space.

It is emphasized that scientific and methodological work is an inseparable component of the scientific activity of the Vernadsky National Library of Ukraine and has a decisive influence on the scientific and methodological support and development of the libraries of scientific institutions of the National Academy of Sciences of Ukraine.

It is concluded that the scientific-communication model of scientific-methodical activity makes it possible to effectively implement such essential functions as innovative, scientific-analytical, scientific-research, scientific-informational, scientific-educational, scientific-consulting, scientific-communication, managerial and scientific-monitoring.

Keywords: *scientific and methodical activity; functions of scientific and methodical activity; digital age; digitalization; National Academy of Sciences of Ukraine; The Vernadsky National Library of Ukraine; professional development*

References

1. Gimelfarb A. M. (1947). Do pitannya pro pidgotovku naukovih kadriv Biblioteki AN URSR. *Zhurnal Biblioteki Akademiyi Nauk URSR*, 1 (3), pp. 32—37.
2. Dubrovina L. A. & Onishenko O. S. (1998). *Istoriya Nacionalnoyi biblioteki Ukrayini imeni V. I. Vernadskogo. 1918—1941*. Kyiv: NBUV.
3. Dubrovskij V. V. (1926). Organizaciya merezhi naukovih bibliotek USRR ta najblizhchi zavdannya v yihnij roboti. *Biblioteknij zbirnik. Ch. 1. Praci Pershoyi konferenciyi naukovih bibliotek USRR*, pp. 10—16.
4. Zagumenna V. V., Kuzmenko O. I. & Dejch D. M. (2020). Naukovo-metodichna diyalnist yak vazhliva skladova rozvitku suchasnoyi biblioteki. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informologiya*, 2, pp. 20—27.
5. Klimenko O. & Sokur O. (2023). Pidvishennya kvalifikaciyi bibliotekariv yak prioritetnij napryam naukovo-metodichnoyi roboti u NBUV v umovah suspilnih potryasin. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 9, pp. 37—43. doi: 10.36273/2076-9555.2023.9(326).
6. Kulakovska T. (2003). Naukovo-informacijna diyalnist u naukovo-doslidnih ustanovah NAN Ukrayini (2002 r.). *Biblioteknij visnik*, 3, pp. 45—50.

7. Pleskij G. M. (1946). Pro kerivnictvo bibliotekami naukovih ustanov AN URSR. *Zhurnal Biblioteki Akademiyi nauk URSR*, 1, pp. 38—40.
8. Prajsman Ya. N. (1946). Do pitannya pro pidgotovku bibliotechnih kadriv. *Zhurnal Biblioteki Akademiyi nauk URSR*, 2, pp. 47—55.
9. Svoboda A. A. & Smaglova N. I. (2006). Bibliotechna merezha NAN Ukrayini: istoriya, suchasnij stan. *Naukovi praci Nacionalnoyi biblioteki Ukrayini imeni V. I. Vernadskogo*, 15, pp. 64—76.
10. Svoboda A. A. (1998). Metodichna diyalnist yak tipologichna funkciya nacionalnoyi biblioteki (perspektivi yiyi rozvitku v NBUV). *Bibliotechnij visnik*, 2, pp. 6—9.
11. Svoboda A. A., Smaglova N. I. & Soloyidenko G. I. (1993). Stanovlennya merezhi bibliotek naukovih ustanov. *Bibliotechnij visnik*, 5—6, pp. 14—18.
12. Smaglova N. (2001). Naukovo-metodichna diyalnist bibliotek yak faktor rozvitku bibliotechno-informacijnih resursiv Ukrayini. *Naukovi praci Nacionalnoyi biblioteki Ukrayini imeni V. I. Vernadskogo*, 7, pp. 160—167.
13. Sokur O. (2021). Naukovo-metodichna robota bibliotechno-informacijnogo kompleksu v umovah cifrovizaciji. *Biblioteka. Nauka. Komunikaciya. Vid upravlinnya resursami — do upravlinnya znannyami : materialy Mizhnar. nauk. konf. (5—7 zhovt. 2021 r.)*. Kyiv, pp. 100—102.
14. Sokur O. (2023). Naukometriya u diyalnosti ukrajinskih naukovih bibliotek. *Nacionalna biblioteka Ukrayini imeni V. I. Vernadskogo : ofic. vebportal*. Available at: <http://www.nbu.gov.ua/node/6348>.
15. Soloidenko G. (2009). Nauchno-metodicheskaya deyatel'nost' NBUV i eyo vliyanie na razvitie seti bibliotek nauchno-issledovatel'skih uchrezhdenij NAN Ukrainy. *Informacionnoe obespechenie nauki: novye tehnologii : sb. nauch. tr.* Moskva: Nauchnyj Mir, pp. 27—41.
16. Strategiya rozvitku Nacionalnoyi biblioteki Ukrayini imeni V. I. Vernadskogo na 2022—2025 rr. (2023). *Bibliotechnij visnik*, 2, pp. 3—6.

Надійшла до редакції 13 березня 2024 року

УДК 02:303.09](477)(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2024.3(332).29-36

Оксана Матвієнко,

докторка педагогічних наук, кандидатка технічних наук, професорка,
професорка кафедри інформаційних технологій
Київського національного університету культури і мистецтв,
e-mail: oxmix2017@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5772-848X>

Михайло Цивін,

кандидат технічних наук, доцент,
професор кафедри дизайну Міжрегіональної академії управління персоналом,
e-mail: tsyvin2012@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0312-5805>

Моделювання як метод дослідження: бібліотекознавчий науковий дискурс

У статті розглянуто аспекти використання методу моделювання у бібліотекознавчій теорії та практиці. Наголошено, що суттєві зміни у бібліотечній галузі, які виникають внаслідок її трансформації, потребують нових моделей діяльності й характеризуються відсутністю системного наукового доробку, присвяченого окресленому методу. Цей чинник зумовлює актуальність виявлення стану, напрямів застосування методу моделювання у бібліотекознавчому науковому дискурсі.

З використанням семантичного аналізу документного потоку публікацій у фахових виданнях бібліотекознавчого профілю за ключовими словами проаналізовано праці, що віддзеркалюють результати наукового пошуку українських вчених та ілюструють репрезентованість моделювання у бібліотечній справі за умовно виділеними узагальненими тематичними кластерами.

Аналіз напрямів моделювання процесів та явищ у бібліотекознавчому науковому дискурсі свідчить, що суттєві зміни діяльності у бібліотечній галузі внаслідок її трансформацій є предметом уваги українських дослідників, а здобуті результати можуть слугувати науково-методологічним підґрунтям для подальших наукових розвідок.

За браком системних досліджень і навчально-методичного забезпечення з моделювання у бібліотечній теорії та практиці наявний науковий доробок може бути узагальнений і трансльований у навчальний процес